©Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi (FA_RMUTT)
FARAA Journal of fine arts research and applied arts
https://so05.tci-thaijo.org/index.php/arts/index
e-ISSN 2822-0048
JOURNAL OF FINE ARTS RESEARCH AND APPLIED ARTS
Vol.12 No.2 (May- August 2025)

Research Articles

https://doi.org/10.60101/faraa.2025.271755

Designing bags using the unique concept of Phu Thai Kalasin fabric pattern

Nidaluk Kayotha
Panchat Inkong*
Bundit Inkong
Faculty of Fine and applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi
***Corresponding authoremail : panchat_i@rmutt.ac.th**

Abstract

This study aimed to: 1) study the identity of Phu Thai Kalasin fabric pattern, 2) design bag products using the concept of the identity of Phu Thai Kalasin fabric pattern, and 3) create prototypes of bag products using the concept of the identity of Phu Thai Kalasin fabric pattern.

The sample group was a group of knowledgeable people, including product designers, designers of woven fabric patterns, entrepreneurs in 3 districts: Kham Muang, Khao Wong, and Na Khu, 60 community customers, and 100 people who were interested. In terms of product design, 3 types of 9 bags were made with 3 Phu Thai Kalasin fabric patterns, including Khit Dok Hang Pawa pattern, Khit Nak Um Dok Krabuan pattern, and contemporary Khit Kham Phio pattern. The tools used were a pattern selection form, a bag selection form, an interview form, a questionnaire, an observation form, and a satisfaction assessment form. The data were analyzed using descriptive interpretation and evaluating the values as percentages.

The study results of bag product design selected 2 pieces of ancient pattern cloth: Khit Dok Hang Pawa pattern and Khit Nak Um Dok Krabuan pattern. This was because most of the consumers liked to buy fabrics with ancient patterns. The customers thought they are beautiful and unique. On the other hand, the contemporary Khit Kham Phio pattern is new, beautiful, and modern. Therefore designed 3 types of bags, 3 patterns. The results of satisfaction assessment revealed that number 1 was shoulder bags with 100 people who were interested and the overall opinion was at the highest level ($\bar{x}$=4.72, SD=0.44), followed by hand bags with the overall opinion at the highest level ($\bar{x}$==4.70, SD=0.42), and oversized bags had the overall opinion at the highest level ($\bar{x}$==4.67, SD=0.41).

Keywords : Bags, Fabric Pattern Identity, Phu Thai Kalasin

การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์

นิดาลักษณ์ คะโยธา
ปานฉัตท์ อินทร์คง*
บัณฑิต อินทร์คง
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
***อีเมลผู้ประสาน : panchat_i@rmutt.ac.th**

บทคัดย่อ

การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ 2) เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ 3) เพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ คือ นักออกแบบผลิตภัณฑ์ นักออกแบบลวดลายผ้าทอ ผู้ประกอบการ 3 อำเภอ ได้แก่ อ.คำม่วง อ.เขาวง อ.นาคู กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ กลุ่มลูกค้าชุมชน จำนวน 60 คน และกลุ่มผู้ที่สนใจ จำนวน 100 คน การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋า จำนวน 3 ประเภท 9 ใบ ผ้าทอลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ จำนวน 3 ลาย ได้แก่ ลายดอกหางปาวา ลายนาคอุ้มดอกกระบวน และลายคำผิวร่วมสมัย เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบคัดเลือกลาย แบบคัดเลือกกระเป๋า แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสังเกต และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์โดยสรุป ตีความแบบพรรณนา และตีค่าออกมาเป็นร้อยละ

ผลการศึกษา การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋า พบว่า ผ้าขิดโบราณ จำนวน 2 ผืน ได้แก่ ลายขิดดอกหางปาวา ลายขิดนาคอุ้มดอกกระบวน เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่นิยมซื้อผ้าที่มีลวดลายโบราณรวมกัน เพราะสวยงามเป็นเอกลักษณ์ และลายร่วมสมัย คือ ลายขิดคำผิวร่วมสมัย เพราะมีความแปลกใหม่ สวยงามทันสมัย จึงได้ออกแบบกระเป๋า 3 ประเภท 3 ลวดลาย โดยผลการประเมินความพึงพอใจลำดับที่ 1 คือ Sholder Bags กับผู้ที่สนใจ จำนวน 100 คน มีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$==4.72, SD=0.44) รองลงมา Hand Bags มีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$==4.70, SD=0.42) และ Oversized Bags มีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$==4.67, SD=0.41)

คำสำคัญ : ผลิตภัณฑ์กระเป๋า, อัตลักษณ์ลวดลายผ้า, ภูไทกาฬสินธุ์

1. บทนำ (Introduction)

จังหวัดกาฬสินธุ์ ถือเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศิลปะวัฒนธรรมที่สวยงาม มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่มีความเด่นชัดแตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ เช่น การแต่งกาย วิถีชีวิต งานหัตถกรรม ผ้าทอท้องถิ่นที่สวยงาม จึงทำให้จังหวัดกาฬสินธุ์ค่อนข้างมีชื่อเสียงและความโดดเด่นในเรื่องของผ้าทอ คือ ผ้าไหมแพรวา เพราะผ้าไหมแพรวามีความสวยงามด้วยลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวภูไทกาฬสินธุ์ที่มีความวิจิตรงดงาม ด้วยลวดลายที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่เดิม โดยผ้าทอมักจะนำมาเป็นหลักฐานในการค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีชีวิตและวัฒนธรรมของชนชาตินั้นๆ (Thongcheun, 2005) แต่ละลวดลายมีที่มาจากสิ่งรอบตัวในชีวิตประจำวัน บางลวดลายมีความหมาย บางลวดลายไม่มีความหมาย ซึ่งอยู่กับจินตนาการและความคิดของช่างทอ ซึ่งลวดลายโบราณ คือ นาคหัวชุมอุ้มหยุบตีนหมาผสมแบด ดาวผักแว่น พันมหา พันมหาน้อย พันมหาใหญ่ ดอกแก้ว หางปาวา แบดอุ้มดาว นาคหัวชุม จันกิ่งอุ้มแบดกาบตัดนาคหัวชุมอุ้มดาวผสมดอกตาบ้ง กระบวนแอวกิ่ว ใบบุ่น เป็นต้น (Bunthiang, 2015) แต่ละลวดลายมีความวิจิตรงดงาม ที่สืบทอดต่อกันมาของแต่ละบ้านโดยแม่เป็นผู้สืบทอดให้แก่ลูก ในยุคสมัยก่อนผู้ชายเลี้ยงวัว ทำนา ผู้หญิงทอผ้าหาเลี้ยงชีพ แต่ในยุคปัจจุบันที่ยุคสมัยเปลี่ยนไป ผู้ชายสามารถทอผ้า และออกแบบลายผ้าด้วยเช่นกัน จึงทำให้ลวดลายในยุคสมัยใหม่มีความเปลี่ยนแปลงหลากหลายมากยิ่งขึ้นกว่ารูปแบบดั้งเดิม แต่ก็ยังคงเดิมด้วยลวดลายเดิมที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวภูไทผสมอยู่ เพื่อไม่ให้ลบเลือนไป

ผู้วิจัยจึงนำอัตลักษณ์ลายผ้าของชาวภูไทกาฬสินธุ์มาศึกษา และต่อยอดให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจ โดยนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายและทันสมัย จึงได้เกิดแนวความคิดรูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋า เนื่องจากไม่ค่อยเห็นมากนัก เพราะส่วนใหญ่นำผ้าทอไปผลิตเป็นเสื้อผ้าเสียมากกว่า โดยเอาลวดลายผ้าทอโบราณของชาวภูไทนำมาออกแบบร่วมด้วย และออกแบบลวดลายใหม่ ให้มีความน้อยลงจากลวดลายในรูแบบเดิม ให้เกิดการร่วมสมัยและนำไปต่อยอดรูปแบบของแฟชั่นไทยให้มีความหลากหลายและสร้างเทรนด์แฟชั่นผ้าไทยให้เข้าถึงวัยรุ่น คนรุ่นใหม่มากยิ่งขึ้น ทั้งยังถือเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าไทยให้คงอยู่ โดยปัจจุบันคนส่วนใหญ่มีแนวโน้มต้องการหวนคืนอ้อมกอดของธรรชาติ เพราะต้องการความสงบ ผ่อนคลาย และที่พักทางใจในการฟื้นฟูความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ และคนอีกส่วนหนึ่งเชื่อว่าวัตถุดิบจากธรรมชาติ คือ ความสด สะอาด บริสุทธิ์ และมีคุณค่าที่จะทำให้สุขภาพของเราแข็งแรง (Charungjitsunthon, 2005)

ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาผ้าทอภูไทกาฬสินธุ์ จึงเกิดแนวคิดริเริ่มวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ ในรูปแบบที่ทันสมัย สวยงาม สำหรับการใช้งานของคนยุคใหม่ ใช้งานได้จริง ตอบสนองการใช้งานของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี ผ่านเรื่องราวของความเป็นภูไทกาฬสินธุ์ด้วยผลงานออกแบบแนวใหม่ที่แสดงอัตลักษณ์ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในสังคมปัจจุบัน โดยจะให้กลิ่นไอที่เป็นภูไทกาฬสินธุ์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

2.1 เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์

2.2 เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์

2.3 เพื่อศึกษาผลการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์

3. ขอบเขตของการวิจัย (Research Scope)

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ ในรูปแบบที่ทันสมัย สวยงาม จึงรวบรวมข้อมูลก่อนนำมาออกแบบ โดยมีการศึกษาด้านลวดลายผ้าภูไท การออกแบบลวดลายผ้า การออกผลิตภัณฑ์กระเป๋า จึงกำหนดขอบเขตเนื้อหาในการวิจัยไว้ดังนี้

3.1.1 ศึกษาอัตลักษณ์ภูไทกาฬสินธุ์

3.1.2 ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋า

3.1.3 ศึกษาการออกแบบลวดลาย

3.1.4 ศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม

3.1.5 ศึกษาจิตวิทยาการใช้สี

3.1.6 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ ใช้ระยะเวลาตั้งแต่ตุลาคม 2566 จนถึงกุมภาพันธ์ 2567

3.3 ขอบเขตด้านประชากร

3.3.1 ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาข้อมูลผ้า ผู้ประกอบการผ้าทอในอำเภอคำม่วง อำเภอเขาวง และอำเภอนาคู กลุ่มผู้ทอผ้า

3.3.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้บริโภคผ้าทอภูไทกาฬสินธุ์ 3 อำเภอ ได้แก่ คำม่วง อำเภอเขาวง และอำเภอนาคู จำนวน 60 คน และกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปที่สนใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ อายุตั้งแต่ 18 ปี จนถึง 50 ปีขึ้นไป จำนวน 100 คน

3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่การวิจัย ในอำเภอคำม่วง อำเภอเขาวง และอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากทั้ง 3 อำเภอ มีชื่อเสียงต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเรื่องผ้าไหมแพรวา ผ้าจก ผ้าขิด ผ้ามัดหมี่ และผ้าย้อมคราม ทั้งด้านลวดลายทั้ง 3 อำเภอก็มีฝีมือที่สวยงามแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิเคราะห์ความงามของแต่ละอำเภอ

4. วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยสร้างสรรค์และออกแบบดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านประชากร

4.1.1 ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาข้อมูลผ้า ผู้ประกอบการผ้าทอในอำเภอคำม่วง อำเภอเขาวง และอำเภอนาคู กลุ่มผู้ทอผ้า

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้บริโภคผ้าทอภูไทกาฬสินธุ์ 3 อำเภอ ได้แก่ คำม่วง อำเภอเขาวง และอำนาคู จำนวน 60 คน และกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปที่สนใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ อายุตั้งแต่ 18 ปี จนถึง 50 ปีขึ้นไป จำนวน 100 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.2.1 แบบสังเกต โดยการถ่ายภาพลวดลายผ้าที่ขายดีในร้านค้า 3 อำเภอ

4.2.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างผู้ประกอบการด้านผ้าทอภูไทกาฬสินธุ์ 3 อำเภอ

4.2.3 แบบประเมินความพึงพอ เกี่ยวกับการคัดเลือกผ้าทอลวดลายโบราณ และลวดลายใหม่กับกลุ่มผู้บริโภคผ้าทอภูไทกาฬสินธุ์ จำนวน 60 คน

4.2.4 แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ด้านการออกแบบกระเป๋า กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

4.2.5 แบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ อายุตั้งแต่ 18 ปี จนถึง 50 ปีขึ้นไป จำนวน 100 คน

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3.1 การเก็บรวมรวมข้อมูลภาคเอกสาร

4.3.2 ขอหนังสือความอนุเคราะห์จากคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีเพื่อลงพื้นที่เก็บข้อมูลงานวิจัย

4.3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการถ่ายภาพ สังเกตุ และสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

4.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านเอกสาร เป็นการวิเคราะห์โดยใช้หลักการและทฤษฎีต่าง ๆ โดยวิเคราะห์ตามวัตุประสงค์ร่วมกับกรอบความคิด และการออกแบบแผนผังความคิดเพื่อให้เกิดความชัดเจนและครอบคลุมกับเนื้อหาเพื่อนำไปเป็นแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์

4.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSSfor Windowsเพื่อหาค่าร้อยละ(%) ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) โดยทำเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

5. ประโยชน์ของการวิจัย (Research Benefits)

5.1 ได้ศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์

5.2 ได้ออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์

5.3 ได้ศึกษาผลการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์

6. ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

6.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

6.1.1 ประชากรได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาข้อมูลผ้า ผู้ประกอบการผ้าทอในอำเภอคำม่วง อำเภอเขาวง และอำเภอนาคู กลุ่มผู้ทอผ้า

6.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างลูกค้าร้านผ้าทอ 3 อำเภอ ได้แก่ คำม่วง อำเภอเขาวง และอำเภอนาคู จำนวน 60 คน และกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปที่สนใจผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ อายุตั้งแต่ 18 ปี จนถึง 50 ปีขึ้นไป จำนวน 100 คน

© วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์

6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

6.2.1 แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง ซึ่งใช้สอบถามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเก็บข้อมูลตอนที่ 1

เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ศึกษาความเป็นมาของแต่ละลวดลายของสุชานาถ บุญเที่ยง อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ที่ท่านได้รวบรวมข้อมูลด้านลวดลายในจังหวัดกาฬสินธุ์เอาไว้ และลงพื้นที่ในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ในพื้นที่อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นแหล่งข้อมูลทางด้านลวดลาย มีชื่อเสียงด้านผ้าไหมแพรวา อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีอัตลักษณ์ความโดยเด่นเรื่องการทอผ้าฝ้าย ผ้าไหมแพรวา และอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความโดดเด่นการอนุรักษ์ผ้าย้อมคราม และลวดลายบนผ้าทอเฉพาะบ้าน เฉพาะถิ่นที่แตกต่างกัน ทั้งยังมีครูภูมิปัญญาทางด้านการทอผ้ารวมกันอยู่มาก จากการลงพื้นที่ศึกษาผู้วิจัยได้พบทั้งลวดลายโบราณ (ภาพที่ 1) และลวดลายที่ออกแบบใหม่ (ภาพที่ 2)

Figure 1 กลุ่มลวดลายโบราณ ร้านค้าชุมชนของอำเภอคำม่วง ที่ขายดีที่สุด เพื่อนำไปคัดเลือกในการออกแบบ
Source: Kayotha (2023)

Figure 2 กลุ่มลวดลายออกแบบใหม่ ร้านค้าชุมชนของอำเภอคำม่วง ที่ขายดีที่สุด เพื่อนำไปคัดเลือกในการออกแบบ
Source: Kayotha (2023)

ตอนที่ 2 เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์

1. ผู้วิจัยได้คัดเลือกผ้าทอโบราณ จำนวน 2 ผืน เพื่อนำไปออกแบบโดยผลิตกระเป๋าโดยใช้ลวดลายโบราณ ซึ่งการคัดเลือกเลือกจากผ้าทอ จำนวน 6 ผืน ซึ่งได้แก่ ผ้าไหมแพรวานาคอุ้มกระบวน ดอกแก้ว ผ้าไหมมัดหมี่ลายขอพระราชทาน ผ้าขิดนาคอุ้มดอกกระบวน ผ้าขิดดอกกระบวน ผ้าซิ่นภูไท ซึ่งผลสรุปว่าผ้าลาย ผ้าขิดนาคอุ้มดอกกระบวน ผ้าขิดดอกกระบวน มีผลคะแนนเท่ากันทั้ง 2 ผืน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ทั้ง 2 ผืน

Figure 3 ผ้าทอโบราณที่ได้ผลคัดเลือกมากที่สุด ร้านค้าชุมชนของอำเภอเขาวงที่ขายดีที่สุด เพื่อนำไปคัดเลือกในการออกแบบ

Source: Kayotha (2023)

2. ผู้วิจัยมีแนวความคิดที่ต้องการออกแบบลวดลายใหม่ โดยดึงอัตลักษณ์ลวดลายโบราณจากที่ศึกษา และนำมาออกแบบจัดวางใหม่ให้ร่วมสมัย โดยได้ออกแบบจำนวน 3 แนวความคิด ได้แก่ ลายนาค ลายขอ ลาย K สมัย (ภาพที่ 4) เป็นภาพได้คัดเลือกมากที่สุด ที่คัดเลือกลวดลายจากทั้งหมด 9 ลายที่ออกแบบ และได้เลือกจำนวน 1 ลายเผื่อผลิตจริง คือ ลาย K เลือกเป็นจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 โดยการคัดเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มาเลือกซื้อผ้าในชุมชนทั้ง 3 ชุมชน โดยได้คัดเลือกร้านค้าละ 20 คน มาตอบแบบสอบถาม รวมทั้งสิ้น 60 คน

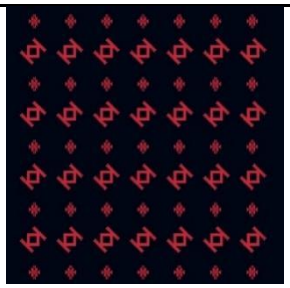

Figure 4 ลวดลายออกแบบใหม่ 3 แนวความคิด

Source: Kayotha (2023)

ได้ทำการปรับการออกแบบ เพื่อให้ผลิตได้ตามเวลาที่กำหนด และง่ายต่อการทอ จึงได้ปรับตามที่ผู้ทอแนะนำ จึงได้ออกมาเป็นการจัดวางลวดลายใหม่ (ตารางที่ 1)

Table 1 การแก้ไขลวดลายใหม่

ลวดลายเดิม	ลวดลายแก้ไข	ผลที่ได้
		สีที่ใช้ในการทอผ้า : ดำคราม แดงสด เป็นสีอัตลักษณ์ของภูไท **ลวดลาย :** ลวดลายใหม่เป็นการจัดวางรูปทรงที่มีลักษณะซิกแซก มีความสนุกสนานทันสมัย น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

Source: Kayotha (2023)

3. คัดเลือกรูปแบบประเป๋าที่ศึกษาจากเทรนด์ปี 2023 - 2024 สรุปเป็น Mood Bord และให้กลุ่มประชากรตัวอย่างที่มาเลือกซื้อผ้าในชุมชนทั้ง 3 ชุมชน โดยได้คัดเลือกร้านค้าละ 20 คน มาตอบแบบสอบถาม รวมทั้งสิ้น 60 คน เพื่อคัดเลือกและศึกษาความต้องการของผู้ที่ชื่นชอบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอ โดยผลสรุป กระเป๋าประเภท Overzised Bags รูปแบบ 1 ได้คัดเลือกอันดับ 1 จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 กระเป๋าประเภท Sholder Bags รูปแบบ 3 ได้คัดเลือกอันดับ 1 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 กระเป๋าประเภท Hand Bags รูปแบบ 2 ได้คัดเลือกอันดับ 1 จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 ซึ่งได้ข้อสรุปรูปแบบประเป๋าที่กลุ่มประชากรตัวอย่างเลือกมากที่สุด (ภาพที่ 5)

Figure 5 รูปแบบประเป๋าที่กลุ่มประชากรตัวอย่างเลือกมากที่สุด สรุปผลจากกลุ่มตัวอย่างร้านค้าชุมชนทั้ง 3 อำเภอ ร้านค้าละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน

Source: Kayotha (2023)

ตอนที่ 3

เพื่อศึกษาผลการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ ในการสร้างต้นแบบได้สรุปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ โดยการออกแบบอยู่ในเทรนด์ปัจจุบันและสามารถใช้งานได้จริง เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภค รูปแบบกระเป๋าเป็นไปในรูปแบบกระเป๋าลำลอง เพราะเนื่องจากกระเป๋าลำลองในการศึกษาเทรนด์ตลาด ผู้บริโภคนิยมใช้ผ้าไทยในโอกาสเป็นชุดลำลองทั่วไปมากที่สุดขนาดของรูปแบบกระเป๋ามีขนาดที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อกลุ่มผู้บริโภคในการออกแบบเป็น ได้แบ่งคอลเลคชั่น 3 คอลเลคชั่น ดังนี้

1) รูปทรง Oversized Bags โดยการออกแบบเป็นรูปทรงกระเป๋าใบใหญ่ ที่สามารถถือได้และสะพายไหล่ได้ โดยวัสดุใช้เป็นหนัง ร่วมกับลายผ้าทอ เพื่อให้เกิดความสวยงามทรงคุณค่าและทำความสะอาดได้ง่ายอะไหล่ใช้เป็นวัสดุ สีเงินทั้งหมด เพราะเนื่องจากชาวไทยแต่โบราณจะนิยมสวมเครื่องแต่งกายเฉพาะถิ่นกับเครื่องเงิน และผู้วิจัยได้ตั้งชื่อรูปแบบกระเป๋านี้ว่า “Phuthai Over” ที่หมายถึง ความยิ่งใหญ่ ความใหญ่

Figure 6 แสดงรูปแบบและลวดลายกระเป๋า Phuthai Over
Source: Kayotha (2023)

2) รูปทรง Sholder Bags โดยการออกแบบเป็นรูปทรงของ Chanel Boy เพราะปัจจุบันรูปทรง Chanel Boy เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค และเป็นที่นิยมในท้องตลาดไม่ว่าจะกระเป๋าแบรนด์ไทยหลากหลายแบรนด์ นี้ จะจัดวางรูปแบบลายสี่เหลี่ยมผืนผ้าตั้งตรงเพื่อความโมเดิร์นทันสมัย มีความเท่ สวยงาม และผู้วิจัยได้ตั้งชื่อรูปแบบกระเป๋านี้ว่า “Phuthai Boy” ที่หมายถึง เด็กผู้ชายภูไทที่มีความเท่ มีเสน่ห์ในตัวเอง

Figure 7 แสดงรูปแบบและลวดลายกระเป๋า Phuthai Boy
Source: Kayotha (2023)

รูปทรง Hand Bags โดยการออกแบบเป็นรูปทรงถัง หรือ กระติ๊บข้าวเหนียวที่เป็นของใช้ของชาวอีสาน และคนเหนือในทุกท้องถิ่น โดยการจัดวางลวดลายเป็นการนำลายผ้ามาตัดเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัดตามรูปทรงของลาย เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ สวยงาม โดดเด่น และแตกต่าง และผู้วิจัยได้ตั้งชื่อรูปแบบกระเป๋านี้ว่า “Phuthai Thungthong” หมายถึง ถังใส่เงิน ใส่ทอง

Figure 8 แสดงรูปแบบและลวดลายกระเป๋า Phuthai Thungthong
Source: Kayotha (2023)

ผลการประเมินความพึงพอใจต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋า พบว่า ความพึงพอใจจากที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ ประเภทที่ 1 Oversized Bags กับผู้ที่สนใจ จำนวน 100 คน มีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.67) ประเภทที่ 2 Sholder Bags มีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.72) ประเภทที่ 3 Hand Bags มีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.70)

Table 2 แสดงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจจากที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ ทั้ง 3 ประเภท

รายการประเมิน	ความพึงพอใจ N = 100 ประเภทที่ 1 $\bar{x}$	ประเภทที่ 2 $\bar{x}$	ประเภทที่ 3 $\bar{x}$	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านโครงสร้างกระเป๋า				
1.1 รูปทรงมีความสวยงามและแข็งแรง	4.66	4.83	4.66	มากที่สุด
1.2 ขนาดมีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์	4.55	4.69	4.71	มากที่สุด
1.3 กระเป๋ามีระบบเปิด-ปิดที่สะดวก เหมาะสมต่อการใช้งาน	4.67	4.75	4.64	มากที่สุด
ผลรวม	**4.63**	**4.76**	**4.67**	**มากที่สุด**
2. ด้านวัสดุที่ใช้ทำผลิตผลิตภัณฑ์กระเป๋า				
2.1 มีความสวยงามเข้ากับรูปแบบกระเป๋า	4.66	4.69	4.69	มากที่สุด
2.2 มีความทนทานต่อการใช้งาน	4.62	4.70	4.68	มากที่สุด
ผลรวม	**4.64**	**4.70**	**4.69**	**มากที่สุด**
3. ด้านความสวยงามของรูปแบบกระเป๋า				
3.1 กระเป๋ามีรูปแบบที่เรียบหรูสวยงาม และทันสมัย	4.58	4.69	4.71	มากที่สุด
3.2 กระเป๋ามีรูปทรงที่สวยงาม	4.62	4.74	4.72	มากที่สุด
3.3 อุปกรณ์ที่นำมาใช้ตกแต่งมีความสวยงามและเหมาะสม	4.68	4.72	4.69	มากที่สุด
ผลรวม	**4.63**	**4.72**	**4.71**	**มากที่สุด**
4. ด้านความสวยงามของรูปแบบลวดลาย				
4.1 ลวดลายมีสวยงาม	4.75	4.73	4.73	มากที่สุด
4.2 ลวดลายสื่อความหมายที่ดีทรงคุณค่า	4.70	4.74	4.70	มากที่สุด

Source: Kayotha (2023)

ดังนั้นการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ ได้ใช้หลักการและทฤษฎีต่าง ๆ ที่ศึกษานำมาออกแบบซึ่งคงไว้ด้วยเอกลักษณ์ความเป็นภูไทกาฬสินธุ์ทางด้านสี และลวดลายที่สวยงามเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภค

7. การสรุปผลและการอภิปรายผล (Conclusion and Discussion)

1. ผลการศึกษาข้อมูล โดยผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ จึงศึกษาเบื้องต้นทางสื่อออนไลน์ และสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกของลวดลายผ้าทอภูไท การตลาดของผ้าทอภูไทกาฬสินธุ์ ข้อมูลลวดลายผ้าที่มีเอกลักษณ์ 3 อำเภอ ข้อมูลลวดลายผ้าประดิษฐ์ใหม่ที่มีเอกลักษณ์ ข้อมูลประเภทผ้าในท้องถิ่นกาฬสินธุ์ โดยสัมภาษณ์กับนักออกแบบอัตลักษณ์ลวดลายผ้าทอภูไทกาฬสินธุ์ และผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ผ้าทอ เพื่อวิเคราะห์และนำไปสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์

2. สรุปผลการออกแบบ โดยผู้จัดทำโครงการมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ โดยการออกแบบกระเป๋า จะเน้นรูปแบบที่เรียบหรู มีเอกลักษณ์ ใช้งานได้จริง ด้านการออกแบบรูปแบบกระเป๋า ในด้านการออกแบบรูปทรงกระเป๋าอยู่ในเทรนด์ปัจจุบันต้องมีความทันสมัย คำนึงถึงการใช้งานของผู้บริโภคว่ากลุ่มผู้บริโภคใช้งานในโอกาสใดมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Daoduean, 2013) โดยผู้วิจัยได้ออกแบบรูปแบบกระเป๋า จำนวน 3 รูปแบบดังนี้ 1) Oversized Bags สำหรับการใส่ของที่ได้จำนวนมาก ตอบโจทย์กับคนใส่ของเยอะ และสาวออฟฟิศ 2) Sholder Bags เหมาะสำหรับใช้ในการทำงาน หรือใช้สำหรับการออกงานและเที่ยวได้ ซึ่งเหมาะกับคนที่ชอบความเท่ๆ ทันสมัย 3) Hand Bags เหมาะกับคนที่มีความมั่นใจ ชอบความเรียบหรู ด้านการออกแบบลวดลาย ในด้านการออกแบบลวดลายผ้าทอผู้วิจัยมีแนวความคิด เรื่องการเลียนแบบธรรมชาติ นำวิธีคิดการออกแบบลายจกแบบดั้งเดิมมาพัฒนาให้เกิดความร่วมสมัยและการทอด้วยแพทเทิร์นลายร่วมสมัยและผสานกับการทอให้เกิดสีและมิติเพิ่มขึ้น การออกแบบลวดลายผ้ามาจากสิ่งรอบตัวได้ และนำลวดลายภูไทกาฬสินธุ์ นำมาร่วมเพื่อคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Sukkasem, 2019) ด้านการใช้สี ในด้านใช้สีผู้วิจัยได้ทำการออกแบบที่มีแนวความคิดการนำอัตลักษณ์ด้านการแต่งกายชนเผ่ามาสื่อสารผู้บริโภค เพราะเนื่องจากการสร้างสรรค์สินค้าจากวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ของประเทศส่วนใหญ่มักจะเน้นไปที่การสร้างสรรค์จากลวดลายและรูปแบบ เนื่องจากเป็นสิ่งที่สร้างสีสัน และความงามได้ง่าย เห็นได้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย (Inkong, 2013) โดยผู้วิจัยได้ใช้สีที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของชาวภูไทกาฬสินธุ์ สีหลัก ๆ ประกอบไปด้วย สีดำ สีแดง และสีคราม ด้านวัสดุที่เลือกใช้ในด้านวัสดุผู้วิจัยได้นำผ้าฝ้ายทอมือทำการออกแบบ ซึ่งมีแนวคิดในด้านการนำภูมิปัญญาของบรรพบุรุษนำมาออกแบบใหม่ ให้ทันสมัย และเพื่อใช้ในเชิงพานิชย์ ผู้วิจัยยึงเลือกใช้ผ้าฝ้ายทอมือ เนื่องจากต้องการอนุรักษ์และสืบทอด เพื่อพัฒนาให้มีความหลากหลาย ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เน้นความเป็นธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Wisaphan, 2017)

3. เพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ ผลการประเมินความพึงพอใจต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋า พบว่า ความพึงพอใจจากที่มีต่อผลิตภัณฑ์กระเป๋าโดยใช้แนวความคิดอัตลักษณ์ลวดลายผ้าภูไทกาฬสินธุ์ ประเภทที่ 1 Oversized Bags กับผู้ที่สนใจ จำนวน 100 คน มีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.67) ประเภทที่ 2 Sholder Bags มีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.72) ประเภทที่ 3 Hand Bags มีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.70) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร, (2548, น. 25-34) กล่าวไว้ว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์มีปัจจัยมากมายที่นักออกแบบ ที่ต้องคำนึงถึง แต่ในที่นี้จะขอกล่าวเพียงปัจจัยพื้นฐาน 10 ประการ คือ หน้าที่ใช้สอยความสวยงาม น่าใช้ ความสะดวกสบายในการใช้ ความความแข็งแรง ราคา วัสดุ กรรมวิธีการผลิต การบำรุงรักษาและซ่อมแซม การขนส่ง

8. ข้อเสนอแนะงานวิจัย (Research Suggestion)

8.1 จากการสรุปผลการออกแบบได้นำไปพัฒนาด้านรูปแบบกระเป๋าให้มีความแตกต่าง จากที่มีตามท้องตลาด และให้เหมาะสมต่อผู้ใช้งานไม่ว่าจะ เพศ อายุ พฤติกรรมการใช้งาน

8.2 การนำผ้าทอไปใช้งานให้เกิดความคุ้มค่า ไม่เสียหาย และสร้างคุณค่าให้ผ้าทอ

8.3 ผลิตภัณฑ์ที่ผู้วิจัยออกแบบ ผู้บริโภคมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปพัฒนาและต่อยอกผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชนได้

9. กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements)

ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุร่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ศาสตราจารย์ ดร.ปานฉัตท์ อินทร์คง อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการศิลปนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนวคิดคำแนะนำ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และการตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่อง จนศิลปนิพนธ์นี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ ผู้จัดทำศิลปนิพนธ์รู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาศิลปและการออกแบบทุกท่านที่ช่วยอนุมัติหัวข้อ และช่วยเหลือให้คำปรึกษาในการจัดทำศิลปนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุร่วงไปด้วยดี

10. เอกสารการอ้างอิง (References)

Thongcheun, P. (2005). This is local woven cloth. Chiang Mai: Wanida Printing. [in Thai]

Charungjitsunthon, W. (2005). Principles and concepts of product design. Bangkok: IDesign Publishing. [in Thai]

Bunthiang, S. (2015). Wichitpraewa the intellectual heritage of the Queen of Silk. Khon Kaen: Siriphan Co., Ltd. [in Thai]

Sukkasem, P. (2019). Development of bag design with silk and pearl shell pattern. Bangkok: Faculty of Fine and Applied Arts, Srinakharinwirot University. [in Thai]

Wisaphan, S. (2017). Product design of Koh Yo woven fabric bags using quilting technique. Songkhla: Faculty of Fine Arts, Songkhla Rajabhat University. [in Thai]

Daoduean, C. (2013). Development and design of women's bags from ancient woven fabrics of Ban Phathang, Uthai Thani Province. Pathum Thani: Faculty of Fine Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi. [in Thai]

Inkong, P. (2013). Development of products that are in memory of the northern ethnic groups to promote creative economic tourism: A case study of the Hmong and Yao ethnic groups. Pathum Thani: Faculty of Fine and Applied Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi. [in Thai]